

Flyttar forskningen från Sverige?

Pär Hansson

Tillväxtanalys och Örebro universitet

Swedish Entrepreneurship Summit
7 april 2016

Bakgrund I

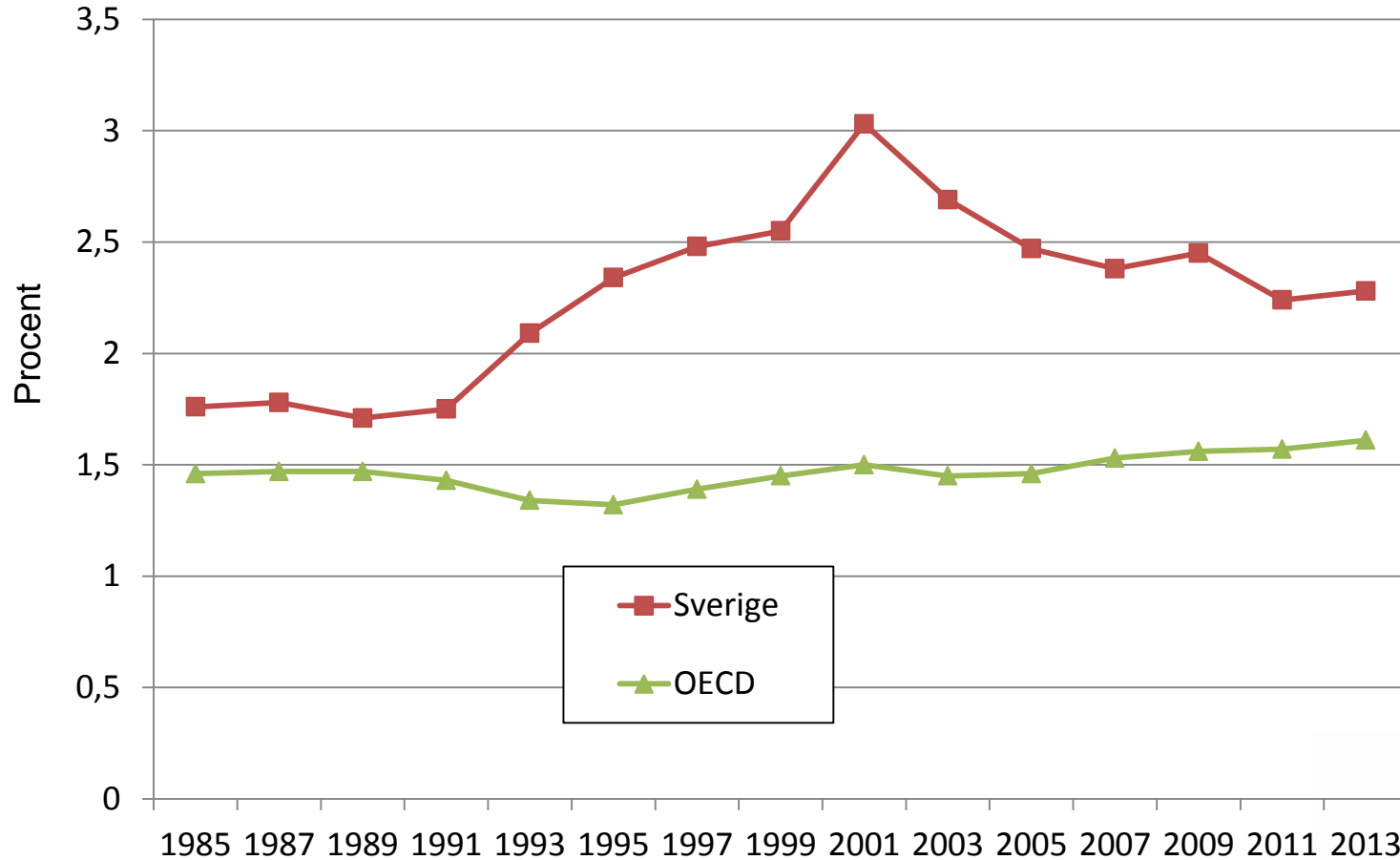
- Multinationella företag (MNF) ledande roll när det gäller den FoU som bedrivs i näringslivet
- Stort intresse i många länder att försöka attrahera MNF investeringar särskilt inom FoU
- En tilltagande internationalisering av företagens olika funktioner – gäller även för FoU

- "Sverige utmärker sig också sedan många år som ett land dit de stora företagens forskning inte förläggs och även de svenska företagen drar ner sin forskning i Sverige." (Mats Benner och Sverker Sörlin DN-debatt 2016-03-14)
- "Trots löften om fortsatta satsningar försvinner högkvalificerade tjänster när huvudkontoren hamnar i England, Tyskland eller USA efter uppköp av svenska storkoncerner. I bästa fall blir rester av produktionen kvar, i värsta fall ingenting." (Lars Jonung DN 2014-05-09)

Frågeställningar

- En starkt bidragande orsak till den höga FoU-intensiteten i Sverige är att svenska MNF har lokaliserat stora delar av sin FoU till Sverige. Har andelen FoU som dessa företag har i Sverige minskat på senare år?
- Vad händer med FoU och andra högkvalificerade aktiviteter i Sverige när svenska företag blir utlandsägda?

Företagens FoU som andel av BNP i Sverige och i OECD

Källa: OECD Science, Technology and R&D Statistics Database

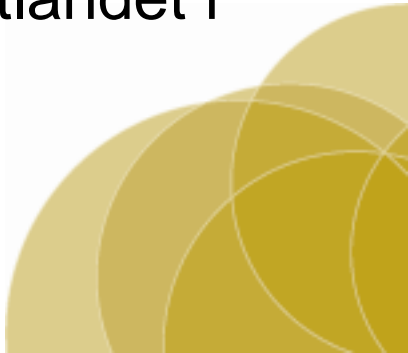
Två primära statistikkällor:

1) *Forskning och utveckling i internationella företag*

Ger en bild av FoU verksamheten i de största svenska koncernerna. Hur den fördelar sig på moderföretagen i Sverige och på dotterföretagen utomlands.

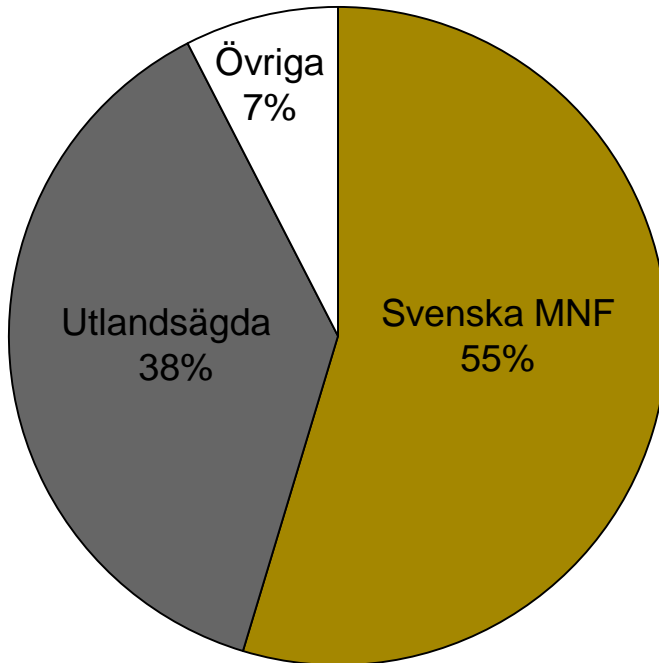
2) *Svenska koncerner med dotterföretag i utlandet*

Belyser omfattningen och förändringen av de svenska koncernernas aktiviteter (sysselsättning) i utlandet i relation till deras verksamhet i Sverige.

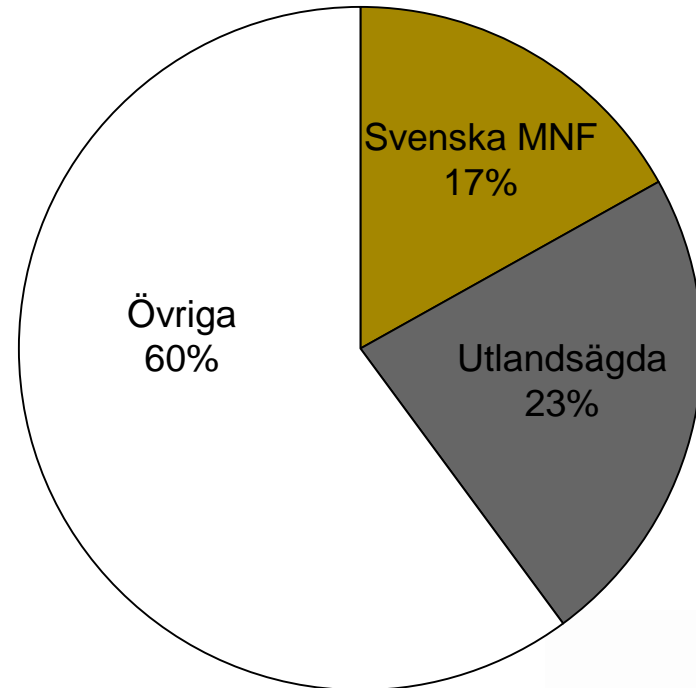

FoU och sysselsättning i svenska MNF, utlandsägda och övriga företag

FoU utgifter 2011

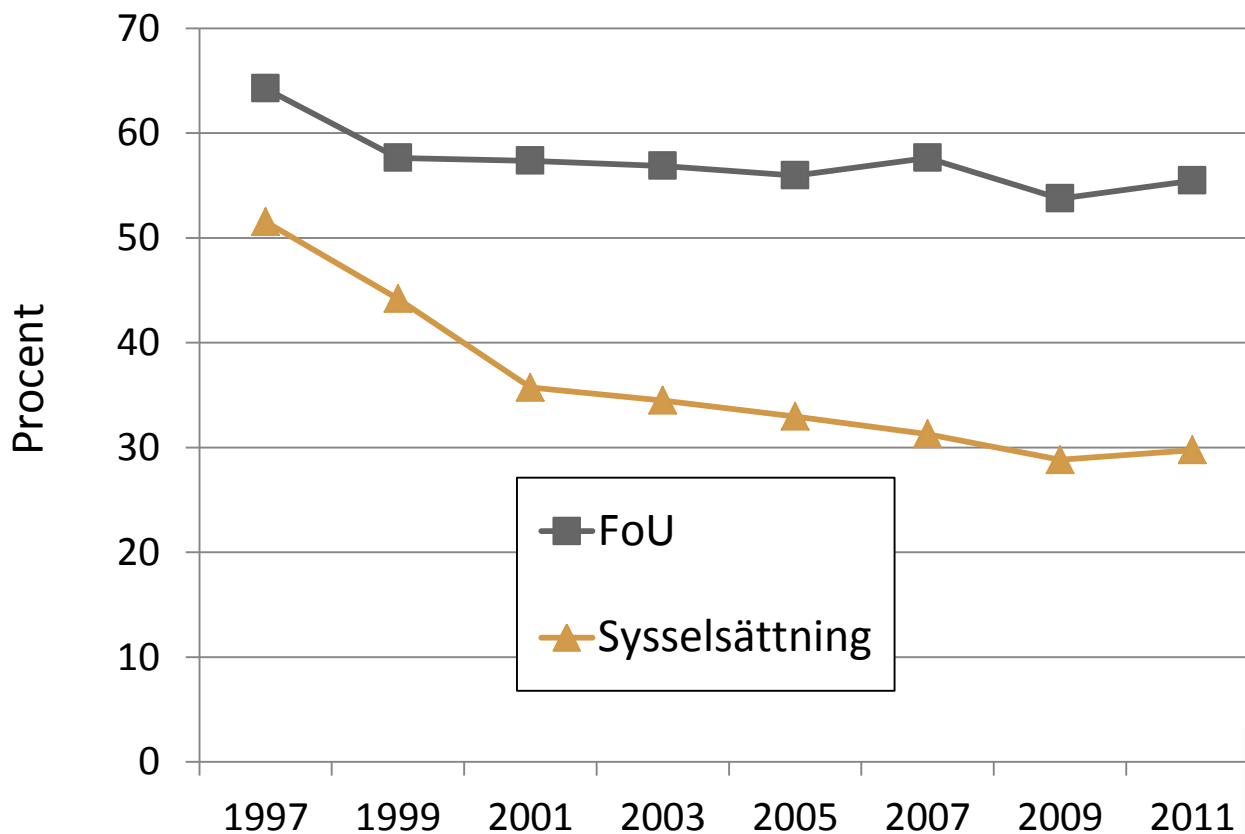

Sysselsättning 2011

Källa: SCB och Tillväxtanalys

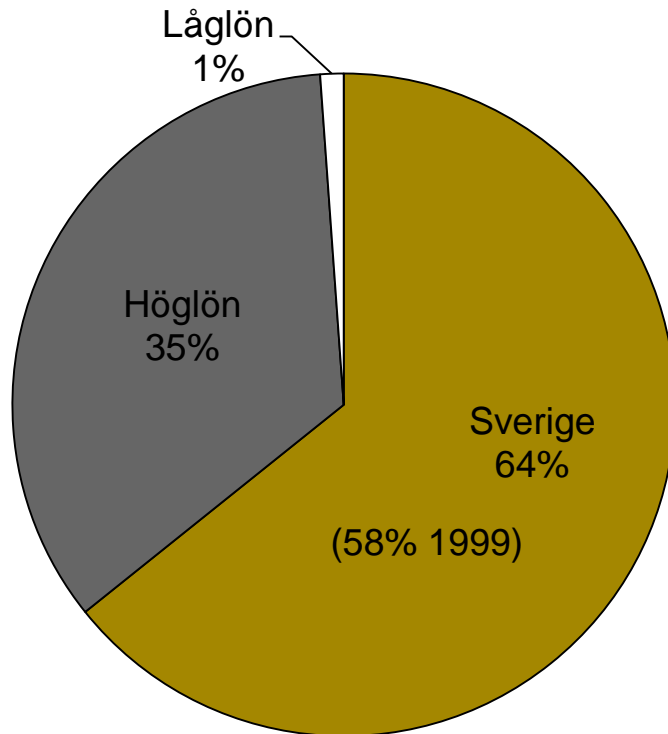
FoU utgifter och sysselsättning i Sverige som andel av total FoU och total sysselsättning i svenska MNF

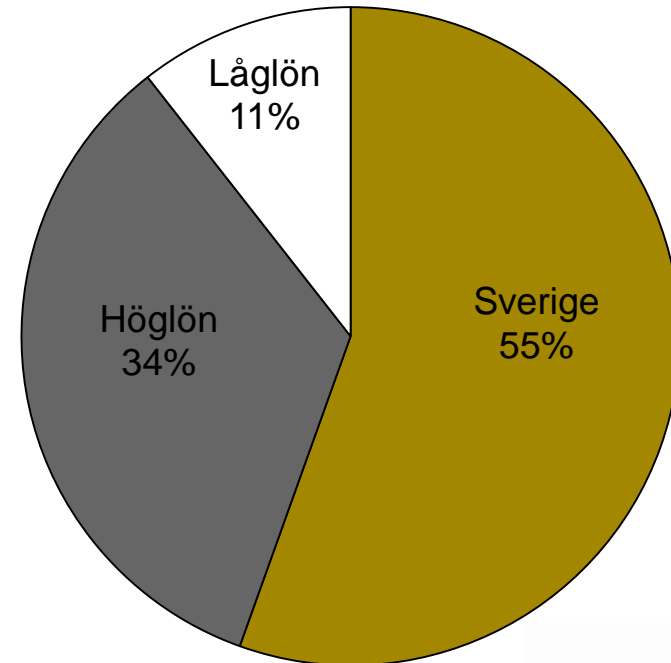
Källa: Tillväxtanalys

FoU utgifter i Sverige, i hög- och låglöneländer i svenska MNF

FoU 1997

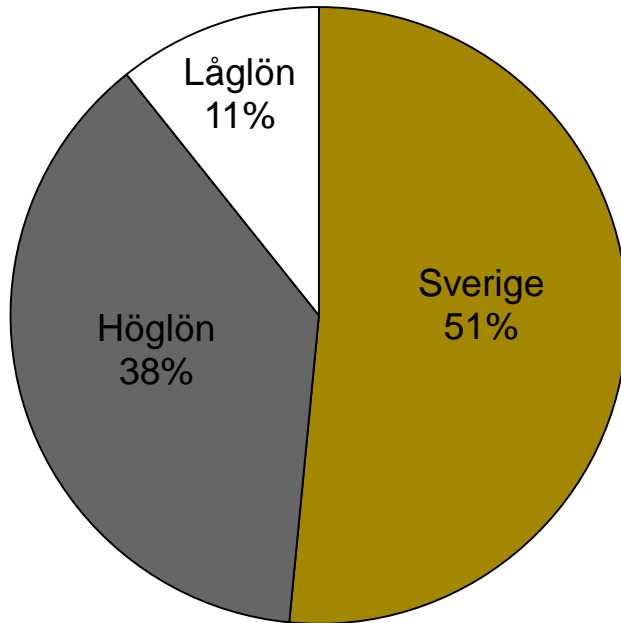
FoU 2011

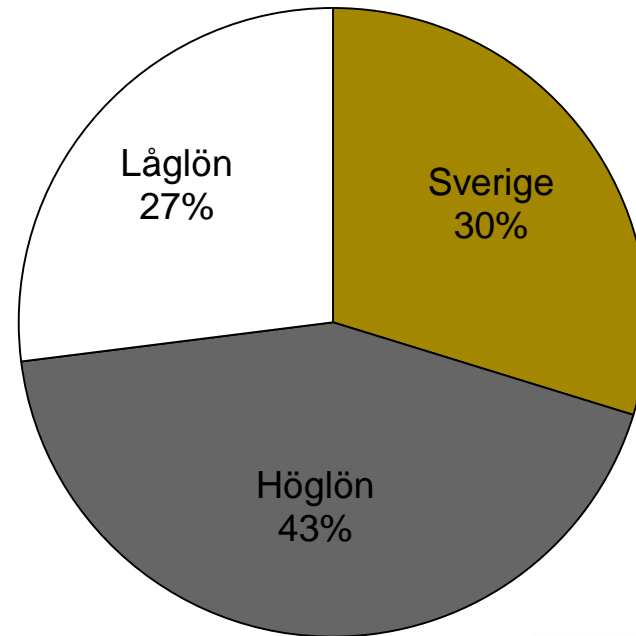
Källa: Tillväxtanalys

Sysselsättning i Sverige, i hög- och låglöneländer i svenska MNF

Sysselsättning 1997

Sysselsättning 2011

Källa: Tillväxtanalys

Vad bestämmer lokaliseringen av svenska MNF:s FoU?

- "Home-base augmenting"
- "Home-base exploiting"
- God tillgång på kvalificerad arbetskraft
- Skydd för immateriella rättigheter
- Avstånd från Sverige
- "Home-bias"

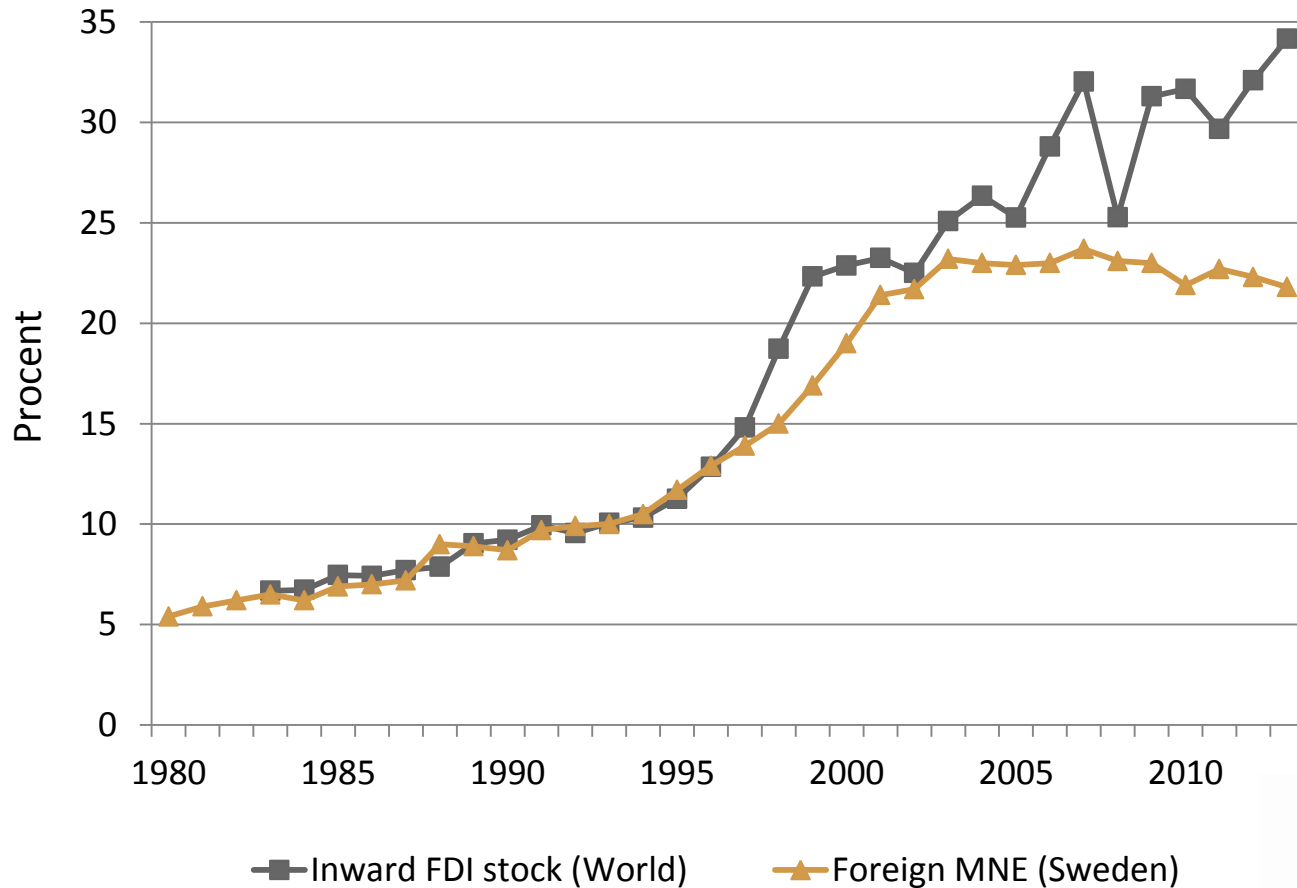
Sammanfattning I

- FoU-utgifterna i det svenska näringslivet är starkt koncentrerade till ett fåtal företag där de flesta ingår i multinationella koncerner.
- En betydande del av FoU verksamheten i svenska MNF är, till skillnad från produktionen, lokaliserad till Sverige.
- Den FoU som bedrivs utomlands i svenska MNF:s dotterföretag sker alltså i stor utsträckning i höglöneländer. Ansenlig ökning i låglöneländer på senare år. Gäller även sysselsättning. Kina.
- Bland dotterföretagen i svenska MNF är FoU utgifterna i jämförelse med sysselsättningen mer koncentrerad till ett fåtal länder. Ökad länderspridning över tid.

Sammanfattning II

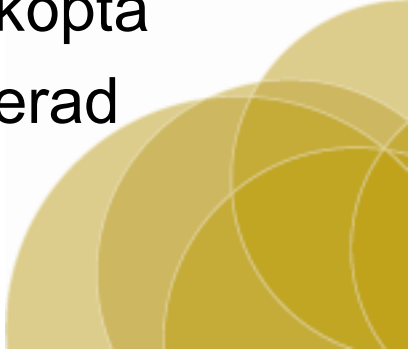
- Ekonometriskt stöd både för *home-base exploiting* och *home-base augmenting*. Kompletterande hypoteser.
- Tillgång till kvalificerad arbetskraft och ett starkt patentskydd spelar roll vid lokalisering av FoU
- Benägenheten att lokalisera sin FoU till ett land minskar ju längre bort landet ligger
- Inget talar för att det skett en utflyttning av FoU från Sverige under den studerade perioden

Utlandsägande i Sverige och ingående direktinvesteringar i världen

Källa: Tillväxtanalys och UNCTAD

Hur påverkas FoU och högkvalificerad verksamhet i Sverige av utländska uppköp?

- Som en effekt av utländska uppköp flyttar huvudkontor, FoU och annan högkvalificerad verksamhet utomlands
 - + Utländska uppköp är ett resultat av att det uppköpande företaget vill komma i åtnjutande av kunskap och expertis som finns i det uppköpta företaget (*technology sourcing*)
 - + Teknologi och kunskapsöverföring sker från det förvärvande utländska företaget till mindre uppköpta företag i Sverige → ökar efterfrågan på kvalificerad arbetskraft i det förvärvade företaget
-

- Parar ihop uppköpta (behandlade) företag med icke-uppköpta (obehandlade) företag och undersöker om uppköpet (behandlingen) har effekt på FoU utgifter och andel högkvalificerad arbetskraft (*matchning*)
- Särskilt bland mindre uppköpta svenska företag tenderar utländska företag att förvärva högproduktiva företag som utför relativt avancerade aktiviteter (*plocka russin*)

Resultat: matchning

- Inga belägg för att FoU och kvalificerad verksamhet flyttar ut från Sverige i samband med utländska uppköp av svenska företag.
- Tvärtom verkar mindre, uppköpta företag kunna utveckla sin verksamhet och dra nytta av den kunskapsbas som finns i de förvärvande företagen.
- Teknologi och kunskapsöverföring från uppköpande till uppköpta företag är en förklaring till ökande efterfrågan på kvalificerad arbetskraft i de uppköpta företagen.

Avslutande kommentarer

- Inga effekter under 2000-talet på FoU utgifterna i företag som köpts upp av utländska företag.
- Inga belägg för den oro som funnits över vilka effekter utländska uppköp har på FoU och annan kvalificerad verksamhet i de uppköpta företagen
- Inga behov att överväga restriktioner på utlandsägandet

- Flyttar forskningen från Sverige? – svenska koncerners FoU i Sverige och utomlands. *Tillväxtanalys PM 2014:15*.
- Effects of foreign acquisitions on R&D and high-skill activities. *Tillväxtanalys PM 2015:19*.

Uppsatserna finns nedladdningsbara från:

Tillväxtanalys hemsida www.tillvaxtanalys.se/publikationer

Min personliga profilsida på Örebro universitet

https://www.oru.se/personal/par_hansson